

Dr. h.c. Hans Räber

'De laatste grote kynoloog in het Duitstalige gebied'

De geschiedenis, ontwikkeling en gebruikswaarde van honden worden door kynologen al eeuwenlang vastgelegd. Maar wie zijn die kynologische auteurs? Wie bedoelen we als we praten over Toepoel en Van Bylandt of over Trummler en Lorenz? Onze Hond gaat op speurtocht...

Van Hans Räbers jeugd- en studiejaar is helaas heel weinig bekend. Hij wordt geboren op 7 april 1918, in of in de omgeving van het Zwitserse Bern. Vanwege de oorlogshandelingen in de Tweede Wereldoorlog kan hij, na zijn opleiding op het Lehrerseminar, zijn studie biologie niet afmaken; wel volgt hij colleges in zoölogie en plantkunde aan de universiteit van Bern. Van 1938 tot 1978 is hij leraar in Wasen en in Kirchberg bij Bern en hij vindt, ondanks zijn werkzaamheden, tijd om verder te studeren. Behalve voor zoölogie en plantkunde heeft Räber grote belangstelling voor vogels en houdt hij zich bezig met het bestuderen van marters, bunzings, bosuilen en ransuilen. Hij is vooral geïnteresseerd in de ontwikkeling van de *'Beuteerwerbshandlungen bei junge Eulen und Käuzen'* – ofwel de prooi-behandeling door jonge uilen en bruine uilen. Räber is een man van het 'veldwerk'; hij is in het bezit van zo'n 24 uilen, die mede zijn studiemateriaal vormen.

Het gedrag van dieren

Hans Räber studeert korte tijd bij prof. Heini Hediger (1908-1992), een zoöloog, die van 1944 tot 1953

• In 1954 wordt Hans Räber president van de Schweizerischer Club für Schnauzer und Pinscher. Hij is dan al zo'n autoriteit dat men spreekt over *'der Schnauzerfachmann'*.

BOEKEN VAN HANS RÄBER:

- **Brevier Neuzeitlicher Hundezucht** (1968, 5de druk 1995)
- **Die Schweizer Hunderassen** (1971, 1980, 2008)
- **Mit Hunden leben** (1979, 1980)
- **Unsere Hunde** (1980)
- **Schnauzer-Pinscher** (1987, 1996)
- **Schweizer Sennenhunde** (1981)
- **Die Bernhardiner** (1987)
- **Enzyklopädie der Rassehunde** (1993, 2001, 2005)
- **Schnauzer** (1996, 1997)
- **Vom Wolf zum Rassehund** (1999)
- **Der Kettenhund** (1991)
- **Enzyklopädie der Jagdhunde** (2007)

• *Hans Räber als exposant tijdens de hondententoonstelling van Bern in 1966.*

directeur van de dierentuin in Bazel is. Daarnaast bij prof. Monika Meyer-Holzapfel (1907-1995), eveneens directeur van een dierentuin en in het bezit van eredoctoraten in dierpsychologie, gedragsleer en biologie. Ook brengt hij een periode aan de universiteit van Leiden door, waar hij studeert bij prof. Nico Tinbergen (1907-1988). Tinbergen is een Nederlandse wetenschapper, die zich vooral bezighoudt met de ethologie – het gedrag van dieren; in die tijd nog een vrij nieuwe tak binnen de biologie. Deze drie zijn allemaal min of meer leeftijdgenoten van Räber en in hen vindt hij niet alleen leermeesters, maar ook verwante zielen, vooral op het gebied van de gedragsbiologie bij dieren. Hans Räber is breed geïnteresseerd; echter zijn grootste bekendheid, ook over de Zwitserse landsgrenzen, krijgt hij met zijn publicaties over rashonden en zijn functies binnen de

• *Hans Räber als keurmeester tijdens een keuring in Bellagio (Italië), 1971, met rechts zijn vrouw Heidi.*

- *Hans Räber wordt benoemd tot groepskeurmeester voor alle Schnauzer- en Pinscherrassen en voor de Dwerghondenrassen. Hier zien we hem als keurmeester in 1979.*

kynologie. Zwitserland kent meer belangrijke kynologen, zoals Max Siber, Albert Heim en Theophil Studer. Hans Räber wordt gezien als de laatste in dit rijtje.

'Der Schnauzerfachmann'

Hans Räber begint zijn kynologische carrière als liefhebber van Schnauzers, een ras dat hij vanaf 1939 bezit.

Pas in 1954 (andere bronnen zeggen 1952) start hij met de fokkerij van Middenslag Schnauzers, Dwergschnauzers, Belgische Griffons en Duitse Pinschers. Er wordt intensief gefokt en er worden ongeveer 130 nesten geboren met als kennelnaam 'Barbanera'. Dat betekent 'zwarte baard', een verwijzing naar het uiterlijk van de Schnauzer.

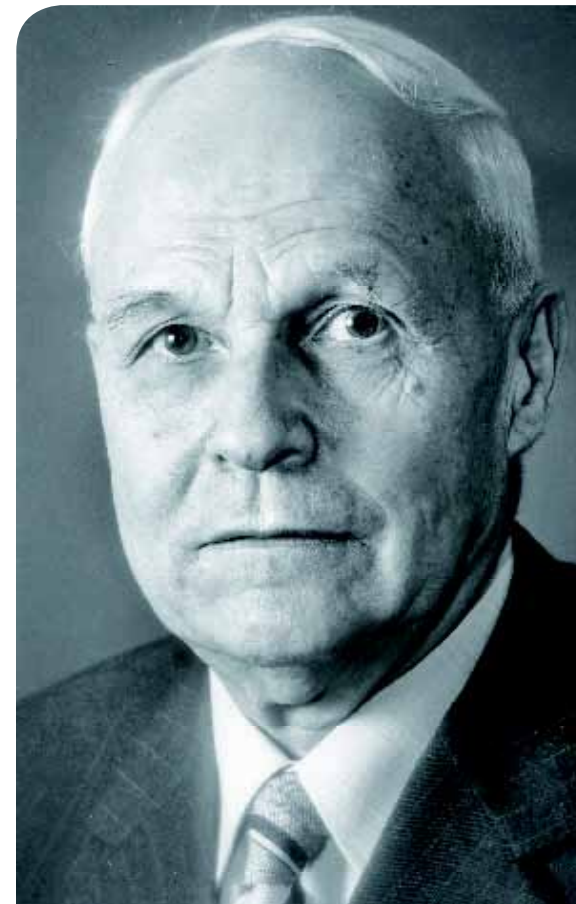
In 1954 is Hans Räber president van de Schweizerischer Club für Schnauzer und Pinscher en zal dat twintig jaar blijven. Hij is dan al zo'n autoriteit geworden binnen de Schnauzers, dat men in de literatuur spreekt over 'der Schnauzerfachmann'. Het is dus niet verwonderlijk dat hij in 1987, in de serie 'Das Rasse-Porträt', het boek *Schnauzer-Pinscher* schrijft. Het wordt niet uitgegeven in Zwitserland, maar bij het Duitse Kynos Verlag. Een in hondenboeken gespecialiseerde uitgeverij, die onder leiding staat van dr. Dieter Fleig, ook een gerenommeerd kynoloog en auteur. In 1996 volgt in de serie 'Kynos Kleine Hundebibliothek' het boek *Schnauzer*, uitgegeven bij dezelfde uitgeverij.

Stammbuchführer

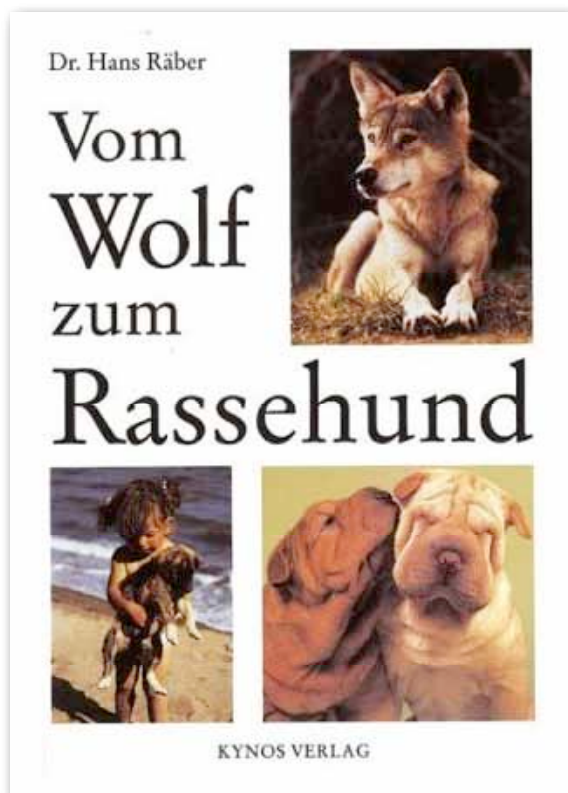
Bij de Zwitserse Kennel Club (de Schweizerische Kynologische Gesellschaft) wordt Räber benoemd tot Stammbuchführer, een functie die hij twintig jaar blijft vervullen. Daarnaast is hij lid van de Albert Heim Stiftung en maakt negen jaar deel uit, onder meer als voorzitter, van standaard commissie van de FCI. De Albert Heim Stiftung, gelieerd aan de Zwitserse Kennel Club, stimuleert en ondersteunt wetenschappelijk kynologisch onderzoek. Men is onder meer in het bezit van zo'n 2500 hondenschedels die worden bewaard in het Natuurhistorisch Museum in Bern. De standaard commissie van de FCI – de naam zegt het al – is verantwoordelijk voor,

in dit geval, de rasstandaards van de Zwitserse rassen. Dat zijn de Appenzeller Sennenhund, Berger Blanc de Suisse (Witte Herder), Berner Sennenhund, St. Bernhardshund (Bernhardiner), Entlebucher Sennenhund, Grosser Schweizer Sennenhund, Schweizer Laufhunde en Schweizer Niederlaufhunde. (Ik gebruik de namen zoals ze worden vermeld in het tijdschrift van de Zwitserse Kennel Club).

Ondanks al deze kynologische werkzaamheden vindt Räber ook nog tijd om als keurmeester te fungeren. Zij eerste benoeming dateert van 1955, als hij bevoegd wordt voor het keuren van Schnauzers en Pinschers. Later wordt hij benoemd tot groepskeurmeester voor alle Schnauzer- en Pinscherrassen.

- *Na 1990 voelt Hans Räber zich bevrijd van deadlines, en kan hij zich concentreren op het schrijven van artikelen en boeken.*

• In 1999 verschijnt bij het Duitse Kynos Verlag zijn boek *Vom Wolf zum Rassehund*.

• Bij zijn *Enzyklopädie der Rassenhunde* (1ste druk 1993) hebben we te maken met een waar opus magnum.

sen en voor de Dwerghondenrassen. Hij keurt regelmatig in binnen- en buitenland en is één van de keurmeesters op de Wereldtentoonstelling in Israël, in 1987.

Kynologisch tijdschrift

Kort na zijn start als fokker, in 1955, wordt Hans Räber redacteur van het tijdschrift *Schweizer Hundesport* (sinds 1986 *Hunde – Haltung, Zucht, Sport*), het officiële orgaan van de Zwitserse Kennel Club. Hij zal dat 35 jaar lang blijven, waardevolle bijdragen leveren – zoals ontelbare rasbeschrijvingen – en zijn stempel op het tijdschrift drukken. Ook ziet hij kans nieuwe auteurs, zoals de nu bekende etholoog en keurmeester Thomas Althaus, aan het tijdschrift te binden. In een artikel dat ter gelegenheid van zijn afscheid als redacteur, in juli 1990, in *Hunde* verschijnt, beklagt Räber zich erover dat hij jarenlang

heeft geprobeerd om het blad attractiever en eigentijds er te maken, maar dat hij tegen dovemansoren praatte. Altijd – aldus Räber – stond het rendement op de eerste plaats. Ondanks dat overleeft 'die graue Maus', zoals het blad van de SKG spottend wordt genoemd. Met een oplage van 8000 exemplaren in 1955, groeit *Hunde* naar 27.000 exemplaren in 1990. In 1990 neemt Räber afscheid als redacteur. Van een eenvoudig mededelingenblaadje heeft hij een volwassen kynologisch tijdschrift gemaakt, waarbij in 1980 kleurendruk zijn intrede doet. Räbers bijdragen in het blad van de SKG zijn niet alleen talrijk, maar ook zeer lezenswaardig. Hij verstaat de kunst om complexe, wetenschappelijke onderwerpen te verklaren, waarbij het 'körperliche und seelische Wohlbefinden von Mensch und Hund' – het lichamelijke en geestelijke

welzijn van mens en hond – altijd op de voorgrond staat.

In 1990 wordt hij dan ook bij *Hunde* met groot vertoon 'uitgezwaaid' in een artikel van François-Charles Otth, de vice-president van de SKG. Niet vergeten wordt om Räbers echtgenote, Heidi Räber, te bedanken. Zij is in al die 35 jaren zijn steun en toeverlaat geweest. Na 1990 voelt Räber zich bevrijd van deadlines, kan hij zich weer met de ornithologie bezighouden en zich helemaal concentreren op het schrijven van artikelen en boeken.

Publicaties

In 1971 verschijnt bij de Zwitserse uitgeverij Albert Müller Verlag in Rüschlikon het boek *Die Schweizer Hunderassen*, dat in 1980 en 2008 wordt herzien. In de uitgave *Hundert Jahre kynologische Forschung in der Schweiz*, uitgegeven in Bern in

• Hans Räber is lid van de Fok Advies Commissie van de Continental Bulldog Club Schweiz en is aanwezig op hun tentoonstelling in 2006.

1976 door de Albert Heim Stiftung, schrijft Räber het artikel *Die Herkunft der Schweizerischen Sennenhunde und des St. Bernhardshundes*. Hij heeft, naast de Schnauzers, een voorliefde voor de Zwitserse hondenrassen. In tegenstelling tot andere kynologen, die van mening zijn dat de Zwitserse Sennenhonden afstammen van Romeinse Molossers, die met hun kuddes naar Zwitserland zouden zijn gekomen, is Hans Räber van mening dat deze bewering bij een kritische beschouwing geen standhoudt. Sennenhonden, aldus Räber, stammen af van de zogenoemde 'Bauernhunde', die ver verwijderd van de Romeinse heerwegen voorkomen. Het feit dat er geen botten zijn

gevonden van zulke grote Molossers, wijst op een afstamming van lokale boerenhonden. Räber publiceert een artikel over deze 'Bauernhunde' in *Hundesport* (1984) en ook in zijn encyclopedie krijgt deze groep als eerste de aandacht. Voor de boektitels verwijs ik u naar het kader. Het is overigens merkwaardig dat alleen zijn boekje over de St. Bernard in het Nederlands is vertaald. De Nederlandse kynologie is echter altijd al Angelsaksisch georiënteerd geweest.

Superieur

In 1968 verschijnt *Brevier Neuzeitlicher Hundezucht* en reeds daarin betoogt Räber dat gedragstesten een noodzakelijke voorwaarde zijn bij

een verantwoorde rashondenfokkerij. Bij het bekijken van de lijst met boeken die Hans Räber heeft geschreven, valt op dat hij een veelzijdig auteur is en dat we bij zijn encyclopedie te maken hebben met een waar meesterwerk. Het gaat hier om de *Enzyklopädie der Rassenhunde*, die in 1993 voor de eerste maal verschijnt bij Franckh-Kosmos Verlag in Stuttgart. In 2001 verschijnt een herdruk, terwijl in 2005 – steeds bij dezelfde uitgeverij – een derde druk verschijnt. Räber is dan 87 jaar en ziet kans om een werk van 1680 bladzijden met 2378 afbeeldingen te herzien en up to date te maken. Alle respect voor *Toepoel's Hondencyclopedie*, maar het werk van Räber is

daaraan op alle fronten zonder meer superieur.

Na de uitgaven van Richard Strebler in 1894 (*Die Deutschen Hunde*) en Ludwig Beckmann in 1904 (*Rassen des Hundes*) is Räbers encyclopedie opnieuw een omvangrijk Duitstalig werk, dat zowel wetenschappelijk als historisch diepgaande informatie over hondenrassen geeft. Subliem geïllustreerd en uitgegeven in twee banden.

In 1975 ontvangt Hans Räber een eredoctoraat van de universiteit van Bern voor zijn kynologisch werk en ook wordt hij tot erelid van de SKG benoemd.

Heeft de rashond nog toekomst?

Behalve in *Hunde*, heeft Hans Räber, sinds 1997, ook gepubliceerd in het Oostenrijkse blad *Wuff*, dat met hoofdredacteur dr. Hans Mosser een deskundig kynoloog in huis heeft. Räber schrijft voor *Wuff* een driedelige serie over de fokkerij van rashonden én de uitwassen daarvan. *Hat der Rassehund noch Zukunft?* is de titel van deze artikelenreeks.

Bij de dood van Räber schrijft Hans Mosser dat dit artikel inmiddels niet alleen legendarisch is geworden, maar ook dat de strekking ervan medebepalend is geweest voor de inhoud van *Wuff* als kritisch vakblad. Räber roert in dit artikel onderwerpen aan die ook vandaag de dag nog zeer actueel zijn.

Met *Rassenwandel und falsch gesetzte Zuchtziele* (*Wuff* maart 1997) schrijft hij een tweede spraakmakend stuk. Het gebruik van de hond in relatie tot hun uiterlijk verdwijnt steeds meer naar de achtergrond, aldus Räber, en ook geeft hij voorbeelden van ernstige overdrijvingen in de fokkerij, waarbij het uiterlijk tot in het extreme wordt 'opgerekt'. Hij is daarmee zonder meer één van de trendsetters in de fokkerij van rashonden, een

klokkenluider die aandacht vraagt voor overdrijving.

Los van de banden met de SKG treedt Räber meer naar voren en kijkt veel kritischer naar de rashondenfokkerij en haar uitwassen. Hij gebruikt daarbij de term 'Qualzucht', die eigenlijk niet in het Nederlands bestaat, maar 'pijnlijk fokken' of 'kwellende fokkerij' komen aardig in de buurt. Zinloze en niet biologische eisen moeten, aldus Räber, uit de standaards worden verwijderd. Hij voorziet dat dergelijke eisen leiden tot ernstige defecten.

Continental Bulldog

In december 2004 is Räber, als erelid van de SKG, aanwezig bij de oprichtingsvergadering van de 'Continental Bulldog Club Schweiz'. Een Zwitserse fokster van Engelse Bulldoggen is van mening dat in de fokkerij van dit ras extreme uiterlijke kenmerken de overhand krijgen. Met toestemming van de SKG kruist ze een Engelse Bulldog met een uit Amerika geïmporteerde *Olde English Bulldogge*, met als doel een lichter en sportiever type Engelse Bulldog te krijgen.

Tijdelijk worden deze honden *Pickwick Bulldogs Old Type* genoemd. Een erkenning door de SKG volgt in 2004 en in juli 2006 houdt men de eerste tentoonstelling met 61 honden. Räber is lid van de Fok Advies Commissie van deze club en is aanwezig op de show. Na afloop geeft hij zijn indrukken, waarbij hij meldt dat hij hoopt dat, na de SKG, ook de FCI snel tot erkenning van de *Continental Bulldog* zal overgaan. Een Engelse Bulldog met minder overdreven raskenmerken en 'fit for function' spreekt hem uiteraard zeer aan.

Echter, tot op heden is het ras nog niet door de F.C.I. erkend.

In 2007 publiceert Räber in *Wuff* het artikel *Die Welt der Hundefarben* en in 2008 *Zwerghunde oder Hundezwerge*.

'Hans Räber ist tot'

Tot op hoge leeftijd blijft Räber actief en nog in zijn laatste levensjaar ziet hij kans om de uitgave *Die Schweizer Hunderassen* grondig te herzien, waarna het opnieuw in een pocketuitgave verschijnt (2008).

Op 9 juni 2008 – 90 jaar oud – overlijdt hij en het blad *Wuff* kopt in kapitale letters: *Hans Räber ist tot: Ein grosser Verlust*. De laatste grote kynoloog in het Duitse taalgebied is overleden, aldus de schrijver dr. Helmuth Wachtel. 'Het is', aldus Wachtel, 'vandaag de dag niet meer mogelijk dat één persoon op zo'n omvangrijke wijze het tijdsbeeld van de kynologische wetenschap beheerst. Een explosie van wetenschappelijke onderzoeken met betrekking tot de hond maakt dat nu onmogelijk.' Hans Räber gaat de geschiedenis in als het twintigste eeuwse gezicht van de kynologie in Zwitserland, maar ook ver daarbuiten. ◀

• Het concept van een Engelse Bulldog met minder overdreven raskenmerken, leniger en sportiever, spreekt Hans Räber zeer aan. (Foto: Contibull.)